

پاسخ به سؤالات دینی؛

چرا در فیلم‌ها چهره پیامبران اولوالعزم (ع) به تصویر کشیده می‌شود؟

اگر ضرورتی وجود نداشته باشد و فیلم ساز بتواند با تمهیداتی چهره ائمه و انبیاء و اولیاء را نشان ندهد بهتر است و لی اگر ضرورت اقتضا کرد و با ساحت ائمه هم منافاتی نداشت می‌تواند نشان دهد.

به گزارش [خبرگزاری مهر](#)، آیا مقام حضرت عباس و حضرت علی اکبر از پیامبرانی مثل حضرت ابراهیم و موسی و عیسی که خود صاحب شریعت بودند بالاتر است؟ اگر اینگونه است چرا چهره این پیامبران را در فیلم‌های مختلف نشان می‌دهند و حتی برایشان کارتون می‌سازند ولی چهره این شخصیت‌ها که معصوم هم نیستند را نشان می‌دهند؟ مراجع چه دلیلی برای این فتاوا دارند؟

پاسخ اجمالی

در اینکه مقام حضرت عباس و مقام حضرت علی اکبر بسیار با عظمت است شکی نیست، اما مقام انبیاء به خصوص حضرت ابراهیم که به مقام امامت هم رسید، چیز دیگری است و با هم قابل قیاس نیست.

اختلاف نظر علماء در رابطه با به تصویر کشیدن عکس معصومین و حضرت عباس و حضرت علی اکبر: همان طور که در مورد هنر تعزیه اتفاق نظر وجود نداشته و بعضی علما نشان دادن چهره ائمه را جایز می‌دانستند و برخی جایز نمی‌دانستند دلیل ممنوعیت ایفای نقش یک بازیگر، چه بسا چهره‌ای از امام و پیامبر (ص) را در ذهن‌ها ترسیم کند که در هنگام زیارت آن چهره غیر واقعی و غیر مصون از خطا و اشتباه در ذهنشان مجسم شود. بدیهی است چنین تصویری از ارتباط معنوی زائران می‌کاهد و به مقام ملکوتی امامان (ع) صدمه می‌زند.

پاسخ تفصیلی

ملاک حفظ حرمت می‌باشد و الا اشکالی ندارد. در پاسخ به این سؤال به مطالب زیر توجه نمایید:

۱. تصاویر و نقاشی‌هایی که از پیامبر اسلام (ص) و برخی از معصومین (علیهم السلام) در بین مردم است مربوط به زمان آن بزرگواران نبوده و هیچ دلیل معتبری بر تأیید این گونه عکس‌ها و تصاویر منتشر شده در دست نیست. (استفتات آیت الله مکارم، ج ۱، س ۱۵۹۶). نقاشی عکس‌های تخیلی معصومین (ع) در صورتی که برجستگی نداشته باشد و موجب هتک آنان نباشد فی نفسه حرام نیست ولی اعتقاد به آنها بی وجه است (جامع المسائل آیت الله فاضل، ج ۱، ص ۲۵۹ - ترجمه اجوبه الاستفتات، ص ۲۶۸).

۲. دلیل ممنوعیت ایفای نقش یک بازیگر، چه بسا چهره‌ای از امام و پیامبر (ص) را در ذهن‌ها ترسیم کند که در هنگام زیارت آن چهره غیر واقعی و غیر مصون از خطا و اشتباه در ذهنشان مجسم شود. بدیهی است چنین تصویری از ارتباط معنوی زائران می‌کاهد و به مقام ملکوتی امامان (ع) صدمه می‌زند، لذا هر چند نشان دادن چهره امامان (ع) در فیلم‌ها از جهاتی می‌تواند مؤثر و مفید باشد ولی این فایده و تأثیر وقتی قابل توجه است که آثار تخریبی و ضد ارزشی در بر نداشته باشد و از همه جهات دارای تأثیر مثبت و عمیق باشد و صرف مفید و مؤثر بودن عملی از برخی جهات نمی‌تواند دلیل بر مثبت بودن کامل آن باشد.

علت به تصویر نکشیدن عکس حضرت عباس و حضرت علی اکبر: به نظر تان چرا این قدر در جامعه ما نسبت به این موضوع یعنی نشان دادن چهره حضرت ابوالفضل (ع) در سریال مختار نامه حساسیت به وجود آمده و منجر به اظهار نظر برخی علما شده است؟

حساسیت نسبت به حضرت عباس (ع) باعث برانگیخته شدن احساسات شده است چون همه ما می‌دانیم که مردم ایران ارادتی ویژه نسبت به حضرت عباس (ع) دارند و با ایشان و همچنین حضرت علی اکبر (ع) ارتباط عاطفی و احساسی عمیقی دارند و این دو بزرگوار به شدت مورد علاقه و احترام مردم هستند و مردم نگرانند که مبادا تصویری از ایشان ارائه شود که خدای ناکرده به ساحت مقدس ایشان لطمه‌ای وارد شود.

علاوه بر آن آثار کارگردان این سریال یعنی داوود میرباقری همیشه جزو آثار پرمخاطب و تأثیر گذار در جامعه ماست و تماشاچیان وسیعی دارد به همین دلیل حساسیت‌ها بالاست که وقتی اثری با این طیف گسترده مخاطب روبه روست مبادا مشکلی در آن وجود داشته باشد که به باورها و اعتقادات مردم لطمه وارد کند و الا مسئله روشن است و نشان دادن چهره معصومین به صورت نمایشی اشکالی ندارد و در ذات خود جایز است مگر این که همانطور که گفتیم این نشان دادن مفسده‌ای را به دنبال داشته باشد مثل این که به ساحت معصوم (ع) لطمه‌ای وارد کند. در عرف جامعه ما بازیگری نقش معصوم پذیرفته شده است.

پس برای این که مشخص شود نشان دادن چهره معصوم به ساحت معصوم لطمه‌ای وارد می‌کند یا نه باید به عرف مراجعه کرد. چنان که یکی از فقها برداشتشان این بوده که چون آن بازیگری که این نقش را ایفا کرده اگر بعدها در نقش‌های منفی که به هر حال با این نقش سنخیتی ندارد بازی کند ممکن است نسبت به ساحت حضرت بی حرمتی شود. گفتم این به دلیل همان نگرانی است که مبدا به شخصیت حضرت خدشه‌ای وارد شود. اگر واقعاً مشخص شود که بازی‌های آینده این بازیگر ممکن است بی حرمتی نسبت به حضرت عباس (ع) باشد و مردم ذهنیت منفی پیدا کنند نشان دادن چهره حضرت قطعاً اشکال دارد.

اما تقریباً در عرف جامعه ما پذیرفته شده است که بازیگری که نقش حضرت عباس (ع) را بازی می‌کند او به هر حال حرفه‌اش بازیگری است و ممکن است پس از این نقش هم نقش‌های دیگری را بازی کند به اعتقاد من مردم ما فرهنگشان تا این حد بالا هست که بدانند آن بازیگر نقش حضرت را بازی کرده و این بازی نمایشی است و حقیقی نیست بنابراین اگر بعد از این خطایی از بازیگر سر زد یا او در نقش‌های دیگری ظاهر شد این منافاتی با این بازی ندارد. فرهنگ عمومی مردم ما قابلیت این تفکیک را دارد همان طور که قبلاً هم این طور بوده بازیگری که نقش حضرت یوسف (ع) یا حضرت مریم را بازی کرده با وجود این که هر دوی این شخصیت‌ها اسمشان در قرآن آمده و خداوند از آن‌ها به نیکی و تجلیل یاد کرده. این بازیگران بعدها بنابر اقتضای حرفه‌شان نقش‌های دیگری را هم ایفا کرده‌اند و کسی هم اعتراض و اشکالی نکرده است.

۳- اختلاف نظر علماء در رابطه با به تصویر کشیدن عکس معصومین و حضرت عباس و حضرت علی اکبر: همان طور که در مورد هنر تعزیه اتفاق نظر وجود نداشته و بعضی علماء نشان دادن چهره ائمه را جایز می‌دانستند و برخی جایز نمی‌دانستند البته باز هم تاکید می‌کنم این جایز نبودن مسئله ذاتی نیست بلکه برخی از فقها به دلیل این که ممکن است به واسطه نشان دادن چهره ائمه (ع) به ساحت آن بزرگواران بی حرمتی شود جایز نمی‌دانستند. این اختلاف نظر هم ناشی از این مسئله است که آیا تصویر معصوم را مستقیم نشان دادن با ساحت ائمه (ع) منافاتی دارد یا ندارد که هر کسی بنابر تشخیص خود دیدگاهش را در این زمینه مطرح کرده است.

۴- مستحب بودن به تصویر کشیدن عکس معصومین در برخی موارد: اگر نشان دادن چهره معصوم (ع) با رعایت حدود موجب تأثیر مثبت در جامعه باشد این تصویرگری مستحب نیز هست با توجه به این که در حال حاضر سینما و تلویزیون جزو ابزارهای بسیار تأثیرگذار در سطح جامعه هستند و به نوعی افکار عمومی را هدایت کرده و مردم اطلاعات و آگاهی‌های متنوعی از جمله در زمینه دین را از طریق این ابزارها دریافت می‌کنند به نظر تان محدود کردن کارگردان به این که چهره معصومان را نشان ندهد موجب نمی‌شود ما فرصت‌های معرفی ائمه (ع) به مردم را از طریق ابزار تأثیرگذار رسانه از دست بدهیم؟ نشان دادن چهره معصوم در ذات خود به لحاظ شرعی و فقهی مشکلی ندارد مگر این که موجب مفسده‌ای شود حتی اگر این نشان دادن موجب تبلیغ مبانی دینی و معرفی و شناساندن معصومین و ترویج افکار و اندیشه‌های آنها شود نه تنها نشان دادن چهره مستقیم معصومین (ع) ایرادی ندارد بلکه راجح و مستحب نیز هست چون آن هنرمند در اصل دارد تبلیغ دین را با ابزار امروزی‌اش البته به شکل صحیح و درست و در چارچوب شرع انجام می‌دهد و ضرورت اقتضا کرده که او چهره را مستقیماً نشان دهد.

چنان که قبلاً نیز این اتفاق افتاده به عنوان نمونه در داستان حضرت یوسف (ع) کارگردان به این نتیجه رسیده که چون محوریت فیلم آن حضرت است و باید زندگی ایشان در زمانها و موقعیت‌های گوناگون به تصویر کشیده شود پس ضرورت دارد که ایشان را نشان دهد چون در راستای ترویج افکار الهی و دینی و تأثیرگذاری مثبت بر ذهن مخاطب است اما گاهی ضرورتی ندارد که چهره معصوم (ع) نشان داده شود همان طور که در سریال ولایت عشق چهره امام رضا (ع) نشان داده نشد یا در فیلم محمد رسول الله (ص) کارگردان چهره پیامبر را نشان نداد اگر ضرورتی وجود نداشته باشد و فیلم ساز بتواند با تمهیداتی چهره را نشان ندهد بهتر است و لی اگر ضرورت اقتضا کرد و با ساحت ائمه هم منافاتی نداشت می‌تواند نشان دهد.

۵- در اینکه مقام حضرت عباس (ع) و مقام حضرت علی اکبر بسیار با عظمت است شکی نیست، اما مقام انبیاء به خصوص حضرت ابراهیم که به مقام امامت هم رسید، چیز دیگری است و با هم قابل قیاس نیست.

منبع: پرسمان

کد خبر 2916902